

اثربخشی آموزش رابطه والد-نوجوان به مادران و دختران بر الگوهای ارتباطی، استرس و عملکرد تحصیلی در دختران دوره متوسطه اول شهر تهران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۹ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۲۰

خلاصه

مقدمه: نوجوانی شامل رشد اجتماعی، شناختی و عاطفی قابل توجهی در نوجوانان است. اگرچه برای بسیاری از نوجوانان این دوره شامل تعدادی پیامدهای رشدی مثبت است، اما اوایل نوجوانی دوره‌ای از زندگی است که مشکلات بیرونی مانند مشکلات رفتاری و همچنین مشکلات درونی مانند اضطراب و علائم افسردگی شروع به تجلی می‌کنند. پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی بسته آموزشی والد-نوجوان بر الگوهای ارتباطی، استرس و عملکرد تحصیلی در دختران دوره متوسطه اول شهر تهران انجام شد.

روش کار: روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون پس آزمون با گروه گواه و پیگیری دو ماهه بود. تعداد ۳۰ نفر از دانش‌آموزان دوره متوسطه اول منطقه ۲ شهر تهران که کمترین نمرات را در پرسشنامه رابطه والد-فرزند به دست آورده بودند، انتخاب و به صورت تصادفی در گروه‌های آزمایش و گواه جایدهی شدند، سپس مادران این نوجوانان جهت دریافت مداخله در پژوهش حاضر شدند. پرسشنامه‌های مورد استفاده، شامل پرسشنامه الگوهای ارتباطی (ریچی و فیتزپاتریک، ۱۹۹۰)، پرسشنامه استرس تحصیلی (آنگ و هوان، ۲۰۰۶)، پرسشنامه عملکرد تحصیلی (فام و تیلور، ۱۹۹۹) و پرسشنامه رابطه والد-فرزند (فاین و همکاران، ۱۹۸۳) بود. داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر و نرم افزار SPSS تحلیل شد.

نتایج: نتایج نشان داد که بسته آموزشی والد-نوجوان باعث بهبود الگوهای ارتباطی ($P < 0/001$)، کاهش استرس تحصیلی ($P < 0/001$) و افزایش عملکرد تحصیلی ($P < 0/001$) دختران دوره متوسطه اول شده است.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های حاصل از پژوهش، بسته آموزشی والد-نوجوان را می‌توان به عنوان روشی کارآمد در جهت بهبود الگوهای ارتباطی، کاهش استرس تحصیلی و افزایش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مورد استفاده قرار داد.

کلمات کلیدی: رابطه والد-نوجوان، الگوهای ارتباطی، استرس، عملکرد تحصیلی

پی نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

مینا آتش سخن^۱

خدیدجه ابوالمعالی الحسینی^{۲*}

نسرین باقری^۳

^۱ دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.
^۲ استادیار، گروه روانشناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
^۳ استادیار، گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

Email: kh.abolmaali@tnb-iau.ac.ir

مقدمه

نوجوانی شامل رشد اجتماعی، شناختی و عاطفی قابل توجهی در نوجوانان است. اگرچه برای بسیاری از نوجوانان این دوره شامل تعدادی پیامدهای رشدی مثبت است، اما اوایل نوجوانی دوره‌ای از زندگی است که مشکلات بیرونی مانند مشکلات رفتاری و همچنین مشکلات درونی مانند اضطراب و علائم افسردگی شروع به تجلی می‌کنند. اگرچه چنین مشکلات روانی در طول دوره نوجوانی کاهش پیدا می‌کند، هم درونی شدن و هم بیرونی شدن مشکلات بین اوایل و اواسط نوجوانی نمایان می‌شود. یافته‌ها همچنین از کاهش کلی در بهزیستی روانی (مانند رضایت از زندگی و هدف در زندگی)، به‌ویژه در میان دختران نوجوان حمایت می‌کنند (کاپتانوویچ و بوزون^۱، ۲۰۲۲).

یکی از عوامل زمینه‌ای که ممکن است بر نوجوانان تأثیر زیادی بگذارد خانواده است. رابطه والد و نوجوان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به عنوان یک ویژگی مثبت، حمایت والدین از نیازهای اساسی روانشناختی رابطه مثبتی با سازگاری روانی اجتماعی نوجوانان دارد (جیا - جون^۲ و همکاران، ۲۰۱۶). والدین عمدتاً از نوجوانان حمایت عاطفی و ابزاری می‌کنند و با آن‌ها ارتباط روانی برقرار می‌کنند و اعتقاد بر این است که حمایت عاطفی درونی‌سازی ارزش‌ها و معیارهای اجتماعی را در فرزندان تقویت می‌کند و فرزندان را قبل از اقدام نسبت به نکات اجتماعی آگاه‌تر می‌کند. در واقع صمیمیت والدین رابطه مثبتی با رفتارهای اجتماعی نوجوانان دارد، حمایت ابزاری کم با ادراک پایین‌تر از خود و سطح بالاتر افسردگی همراه بود و ارتباط منفی بین حمایت

درک شده والدین و مشکلات رفتاری وجود دارد (لیو^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).

شیوه تعامل والد فرزندی^۴ موضوعی بسیار مهم و حساس بوده و اساس تحول فرد را تشکیل می‌دهد که در تمام مراحل عمر، به خصوص نوجوانی خودنمایی می‌کند. از آنجا که این دوره برای والدین و نوجوانان مرحله‌ای استرس آور است، تأثیرات والدینی در طی کردن این مرحله و تحولات آن بسیار حائز اهمیت است. هر خانواده به واسطه الگوی تعاملاتی که رفتارهای اعضای آن و همچنین عملکرد ارتباطی آن را تنظیم می‌کند، مشخص می‌شود (اسردکار^۵، ۲۰۱۲). پژوهش‌های گسترده‌ای در زمینه اثر شیوه‌های تربیتی والدین بر مهارت‌های ارتباطی فرزندان (داتا و گایت، ۲۰۲۰؛ شهسوریان و همکاران، ۱۴۰۲؛ آمینه^۶، ۲۰۱۷)، استرس (می‌هالک-ادکینز^۷، ۲۰۲۰؛ دارلینگ^۸ و همکاران، ۲۰۱۹؛ مولیادی^۹ و همکاران، ۲۰۱۶؛ کیم و لی، ۲۰۱۳) و عملکرد تحصیلی (کارمونا هالتی^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۲؛ وانگ و همکاران، ۲۰۲۱؛ ژانگ، ۲۰۲۰؛ دو و ژانگ^{۱۱}، ۲۰۲۰) انجام شده است.

به‌صورت کلی نحوه تعامل والد - فرزند از مهمترین و بادوام‌ترین علل اثرگذار بر جنبه‌های مختلف زندگی هر فرد است (باقری، ۱۳۹۲). یکی از عواملی که تحت تأثیر روابط والد-فرزند است، الگوهای ارتباطی است. خانواده عامل اصلی اجتماعی کردن فرزند، است که بیشترین تأثیر را در زندگی فرزند دارد. در خانواده‌ای متشکل از پدر، مادر و فرزند معمولاً در تعامل با فرزندان، پدر و مادر الگوهای ارتباطی خاصی را اعمال می‌کنند. تعاریف مختلفی از الگوهای ارتباطی والدین توسط برخی صاحب‌نظران بیان شده است، الگوهای ارتباطی را مجموعه‌ای از

7. Mihalec-Adkins

8. Darling

9. Mulyadi

10. Carmona-Halty

11. Du and Zhang

1. Kapetanovic & Boson

2. Jia-Jun

3. Liu

4. Parent-Child Interaction

5. Osredkar

6. Aminah

می‌گذارد (کارمونا هالتی و همکاران، ۲۰۲۲). روابط خوب والد-نوجوان این قابلیت را دارد نیازهای عاطفی اساسی فرد مانند احساس تعلق را برآورده کند و به عملکرد تحصیلی مثبت منجر شود. ارتباط مؤثر بین والدین و فرزندان استرس منفی را کاهش می‌دهد و به صورت قابل توجه و مثبتی بر عملکرد تحصیلی آنها تأثیر می‌گذارد (تاس، ۲۰۲۱).

بروز اختلال‌های روانشناختی و هیجانی حاصل از روابط والد-فرزندی ناکارآمد باعث ایجاد اختلال در فرآیند بازی کردن، اجتماعی شدن، عملکرد فعال در خانواده و شرکت در محیط تحصیلی در نزد نوجوانان می‌شود. همچنین باید اشاره کرد که عدم توجه به روابط سازنده و بهنجار والد-نوجوان، این قابلیت را دارد منجر به بروز آسیب‌های بیشتر در دوره نوجوانی و بزرگسالی و همچنین پدیدآیی دیگر آسیب‌های روانشناختی و هیجانی همچون پرخاشگری و افسردگی در نزد نوجوان گردد. بر این اساس بکارگیری روش‌های آموزشی کارآ این قابلیت را دارد به‌عنوان راهگشایی در جهت بهبود عملکرد نوجوانان در سطوح مختلف به شمار رود (علی قنوتی و همکاران، ۱۳۹۸). با توجه به اهمیت رابطه والد-فرزند در روند رشد و شکل‌گیری شخصیت فرزندان به خصوص در دوران نوجوانی و حساسیت این دوران در سلامت یا مشکلات ابعاد مختلف زندگی در چرخه زندگی، ضرورت دارد که با پژوهش‌های مختلف مداخلات مؤثر در این زمینه شناسایی و کارآمدترین برنامه برای پیشگیری و درمان مشکلات نوجوانان طراحی نمود. در این راستا پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوال است که آیا آموزش رابطه والد-نوجوان به مادران و دختران بر الگوهای ارتباطی، استرس و عملکرد تحصیلی دختران، تأثیر دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون پس‌آزمون با گروه گواه و پیگیری دو ماهه بود. جامعه آماری متشکل از دانش‌آموزان دوره متوسطه اول منطقه ۲ شهر تهران در سال

کنش‌ها و تعاملاتی می‌دانند که والدین در پرورش جنبه‌های جسمی، روانی و اجتماعی فرزندان انجام می‌دهند (آمینه، ۲۰۱۷). یکی دیگر از عوامل مرتبط با روابط والد-فرزند، استرس است. استرس نوجوانان را می‌توان با مشارکت کافی والدین و روابط قوی با والدین تنظیم کرد. استرس، احساسات یا افکاری است که یک فرد در مورد میزان فشار در یک دوره زمان معین دارد. این شامل جنبه‌های مهم ارزیابی استرس مانند غیرقابل پیش‌بینی بودن و غیرقابل کنترل بودن همراه با ارزیابی ادراک از استرس و توانایی مدیریت موقعیت‌های استرس‌زا است (می‌هالک-ادکینز، ۲۰۲۰). در هر جنبه‌ای از زندگی نوجوان، مراحل مختلف رشد از نظر چالش‌ها و عوامل استرس‌زا مهم است و نقش والدین در این دوران بسیار تعیین‌کننده است که بدون آن، نوجوانان در برابر انواع اختلالات روانی با آسیب‌پذیری مواجه می‌شوند (دارلینگ و همکاران، ۲۰۱۹).

رابطه والد و نوجوان یک تعامل دو طرفه بین والدین و فرزندان نشان است. این یک عامل محیطی مهم است که بر سازگاری و رشد فرد تأثیر می‌گذارد، مطالعات اخیر نشان داده است که رابطه والد-فرزند در فرآیند یادگیری نقش داشته است که به‌عنوان یک عامل اصلی مؤثر بر عملکرد تحصیلی و زندگی روزمره آنها ظاهر شده است (تاس^۱، ۲۰۲۱).

طبق تعریف وانگ^۲ و همکاران (۲۰۱۱) عملکرد تحصیلی شامل کارایی یادگیری، ارتقاء بین فردی، استقامت در یادگیری و دستاوردهای عینی است (وانگ و همکاران، ۲۰۱۱). مطالعات مرتبط خانواده را به‌عنوان یک عامل محیطی ضروری که بر عملکرد تحصیلی افراد تأثیر می‌گذارد، بررسی کرده‌اند، که نشان می‌دهد یک محیط خانوادگی مطلوب و حمایت خانواده این قابلیت را دارد عملکرد تحصیلی را افزایش دهد (دو و ژانگ، ۲۰۲۰). به‌عنوان مثال، نوجوانانی که مراقبت و حمایت کافی در خانه دریافت می‌کنند، نتایج تحصیلی بهتری خواهند داشت (لی^۳ و همکاران، ۲۰۲۲). رابطه والد-نوجوان به‌عنوان یک عامل حیاتی محیط خانواده عمل می‌کند و بر عملکرد تحصیلی افراد تأثیر

³ . Li

¹ . Tus

² . Wang

۰/۹۲) و برای بعد همنوایی ۰/۷۹ (دامنه ۰/۷۳ تا ۰/۸۴) گزارش شده است (ریچی و فیتزپاتریک، ۱۹۹۰). در پژوهش مرادی و همکاران (۱۳۹۵) در دانش‌آموزان دوره‌ی دوم متوسطه، ضریب پایایی برای عامل جهت‌گیری گفت‌و شنود و عامل جهت‌گیری همنوایی به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۷۳، محاسبه شد.

پرسشنامه استرس تحصیلی: این ابزار در سال ۲۰۰۶ توسط آنگ و هوان با هدف اعتبارسنجی پرسشنامه استرس تحصیلی و در جامعه آماری نوجوانان (دانش‌آموزان پایه‌های هفتم تا دهم متوسطه در سنگاپور) در ۹ گویه و با دو خرده‌مقیاس استرس ناشی از انتظارات والدین/معلمان (گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵) و استرس ناشی از انتظارات شخصی از خود (گویه‌های ۶، ۷، ۸ و ۹) ساخته شده است. این ابزار در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (هرگز: ۱ تا همیشه: ۵) نمره‌گذاری می‌شود. حداقل و حداکثر نمره احتمالی که هر فرد در این مقیاس دریافت می‌کند، به ترتیب ۹ و ۴۵ است که نمره بالا در این ابزار نشان‌دهنده استرس تحصیلی بیشتر است. آنگ و هوان (۲۰۰۶) این پرسشنامه را در بین جامعه آماری نوجوانان مورد بررسی قرار دادند و پایایی آن را به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و روایی ابزار را از طریق ساختار عاملی پایدار و قابلیت اطمینان آزمون بازآزمایی ۰/۸۵ گزارش کرده‌اند (آنگ و هوان، ۲۰۰۶). در ایران نیز، در مطالعات پاسبانی و همکاران (۱۳۹۴) و در جامعه آماری دانش‌آموزان پایه‌های تحصیلی اول تا سوم دبیرستان، پایایی آن به روش ضریب آلفای کرونباخ در گروه دانش‌آموزان تیزهوش، ۰/۸۴ و در گروه دانش‌آموزان عادی، ۰/۸۳ گزارش کرده‌اند.

پرسشنامه عملکرد تحصیلی: پرسشنامه‌ی سنجش عملکرد تحصیلی اقتباسی از پژوهش‌های فام و تیلور (۱۹۹۹) است. این پرسشنامه با هدف بررسی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان و در جامعه آماری (افراد ۱۸ تا ۲۸ سال) مورد بررسی قرار گرفت. آزمون عملکرد تحصیلی قادر است با ۴۸ سؤال، پنج حوزه‌ی مربوط به عملکرد تحصیلی را اندازه‌گیری نماید. بعدها شامل خودکارآمدی (۸ گویه)، تأثیرات هیجانی (۸ گویه)، برنامه‌ریزی (۱۴ گویه)، فقدان کنترل پیامد (۴ گویه)، و انگیزش

تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱ بود. ابتدا با مراجعه منطقه ۲، ۳ مدرسه متوسطه اول به تصادف انتخاب شد و سپس، پرسشنامه رابطه - والد نوجوان در بین دانش‌آموزان این مدارس اجرا شد. پس از جمع‌آوری و نمره‌گذاری این پرسشنامه‌ها، دانش‌آموزانی که دارای تعارض با والدین بودند (نمره کمتر از ۲۰۰ در پرسشنامه رابطه والد - فرزند، که نشان‌دهنده تعارض بیشتر با والدین است) مورد شناسایی قرار گرفتند. در مرحله بعد تعداد ۳۰ نفر از این دانش‌آموزان که کمترین نمرات را در پرسشنامه رابطه والد - فرزندی به دست آورده بودند، انتخاب و به صورت تصادفی در گروه‌های آزمایش و گواه جایدهی شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل: ۱- اعلام رضایت و آمادگی جهت شرکت در پژوهش، ۲- برخورداری از سلامت جسمی، و ملاک‌های خروج از پژوهش نیز شامل: ۱- غیبت بیش از دو جلسه، ۲- حضور نامنظم در جلسات آموزشی، ۳- عدم همکاری با پژوهشگر، و ۴- دریافت مداخله روانشناختی همزمان در فرآیند پژوهش بود.

ابزار استفاده شده در پژوهش عبارت بودند از:

پرسشنامه الگوهای ارتباطی: این ابزار توسط ریچی و فیتزپاتریک (۱۹۹۰) با هدف بررسی الگوهای ارتباطی خانواده در جامعه آماری نوجوانان (دانش‌آموزان دبیرستان‌های دولتی مدیسون و ویسکانسین) و والدین آن‌ها طراحی شده است و میزان توافق یا مخالفت پاسخ دهنده را با ۲۶ ماده در مورد وضعیت روابط خانوادگی وی در محدوده ۵ درجه اندازه‌گیری می‌کند. نمره ۴ برابر کاملاً موافق و نمره صفر برابر کاملاً مخالف است. این پرسشنامه چگونگی روابط خانوادگی (والد - فرزند) را نشان می‌دهد که ۱۵ گویه اول مربوط به بعد جهت‌گیری مکالمه و ۱۱ گویه بعدی مربوط به بعد جهت‌گیری انطباق است. حداقل امتیاز ممکن این پرسشنامه ۰ و حداکثر نمره آن ۶۰ است. نمره بین صفر تا ۲۰ یعنی ادراک جهت‌گیری گفت‌و شنود در فرد کم است، نمره بین ۲۰ تا ۳۰ یعنی ادراک جهت‌گیری گفت‌و شنود در فرد متوسط است و نمره بالاتر از ۳۰ یعنی ادراک جهت‌گیری گفت‌و شنود در فرد زیاد است. ضریب آلفای کرونباخ توسط ریچی و فیتزپاتریک برای بعد گفت‌و شنود ۰/۸۹ (دامنه ۰/۸۴ تا

(۱۳ گویه) می‌باشد. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت پنج گزینه‌ای است که دارای نمرات یک تا پنج است. حداقل امتیاز قابل کسب ۴۸ و حداکثر امتیاز ۲۴۰ می‌باشد. پایایی پرسشنامه‌ی عملکرد تحصیلی توسط فام و تیلور (۱۹۹۹) در جامعه آماری نوجوانان به روش آلفای کرونباخ، ۰/۷۰ به دست آمده است، همچنین، روایی سازی این مقیاس توسط روش تحلیل عاملی (بارعاملی بالای ۰/۳۵) تأیید شده است (فام و تیلور، ۱۹۹۹). صفاریه و همکاران (۱۴۰۱) در جامعه آماری دانش‌آموزان متوسطه دوم، روایی ابزار را به روش تحلیل عاملی بالاتر از ۰/۷ برای هر عامل (برنامه‌ریزی: ۰/۸۶۱، انگیزش: ۰/۸۵۷، خودکارآمدی: ۰/۸۵۴، فقدان کنترل پیامد: ۰/۸۴۹، و تأثیر هیجانی: ۰/۸۳۷) و پایایی کل پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ، ۰/۹۰ گزارش کردند (صفاریه و همکاران، ۱۴۰۱).

بسته آموزشی والد-نوجوان: این بسته آموزشی توسط آتش سخن برای دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه اول شهر تهران و والدین (مادر) آن‌ها طراحی گردید و در ادامه جلسات مداخله ارایه خواهد شد.

جلسه اول، به منظور معارفه و آشناسازی و ارائه توضیح مختصری در مورد رابطه والد-نوجوان و برگزاری پیش‌آزمون طراحی شد؛ جلسه دوم، به منظور آشنایی نوجوان در مورد تغییر و تحولات فیزیولوژیک دوره نوجوانی نظیر بلوغ و تغییرات فیزیکی طراحی گردید؛ جلسه سوم برای مادران و به منظور ارتقاء مهارت فرزندپروری مادران طراحی شد و در این جلسه گفت‌وگو پیرامون دلایل مشکلات رفتاری فرزندان (نظیر علل مذهبی، علل فرهنگی و سنتی، علل مرتبط با محیط خارج از خانه)، آشنایی

والدین با ادراکات منفی نوجوان نسبت به والدین، آشنایی والدین با حد و مرز سخت‌گیری و تبعات سخت‌گیری بیش از حد والدین مورد بررسی قرار گرفت؛ جلسه چهارم به منظور آشنایی با ادراکات منفی نوجوانان و راه‌های مقابله با آن طراحی شد. جلسه پنجم به منظور مدیریت روابط با دوستان و همسالان در نوجوانی طراحی گردید؛ جلسه ششم، به منظور مدیریت تعارضات و چالش‌های به وجود آمده برای نوجوان در خانه و مدرسه طراحی شد؛ جلسه هفتم برای مادران و به منظور آموزش و مدیریت رفتار در فضای مجازی طراحی شد و در این جلسه ضرورت آشنایی والدین با فضای مجازی و طریقه‌ی کار با ابزار هوشمند، مراقبت و کنترل فرزندان در برابر آسیب‌های فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، تعیین قوانین مشخص و محدودیت زمانی برای استفاده از اینترنت به نوجوانان، مشارکت و دخالت فعال والدین در استفاده نوجوانان از فضای مجازی مورد بررسی قرار گرفت؛ جلسه هشتم با هدف آموزش مهارت ارتباط موثر و مذاکره طراحی شد؛ جلسه نهم به منظور آشنایی با باورهای ناکارآمدی نوجوان و راه‌های آموزش خودکارآمدی طراحی شد. در نهایت جلسه دهم با هدف مرور و جمع‌بندی جلسات قبلی و اجرای پس‌آزمون طراحی گردید.

نتایج

میانگین و انحراف استانداردهای متغیرهای پژوهش به تفکیک سه گروه (پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری) در جدول شماره ۱ نشان داده شده است:

جدول ۱. میانگین و انحراف استانداردهای متغیرهای پژوهش به تفکیک سه گروه (پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری)

متغیر	گروه آزمایش		گروه کنترل	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
جهت‌گیری گفت‌و شنود	پیش‌آزمون	۲۸/۴۶	۱/۶۸	۲۷/۹۳
	پس‌آزمون	۳۳/۴۶	۱/۸۰	۲۸/۱۳
	پیگیری	۳۳/۲۶	۱/۷۵	۲۷/۴۶
جهت‌گیری همنوایی	پیش‌آزمون	۲۵/۰۶	۱/۵۳	۲۴/۵۳
	پس‌آزمون	۲۰/۹۳	۱/۷۹	۲۵/۱۳

گروه کنترل		گروه آزمایش		متغیر	
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
۲/۹۱	۲۳/۶۶	۱/۳۵	۲۱/۱۳	پیگیری	
۳/۴۵	۲۵/۴۰	۳/۶۴	۲۶/۴۰	پیش آزمون	
۳/۵۶	۲۶/۲۰	۲/۳۵	۲۱/۳۳	پس آزمون	استرس تحصیلی
۳/۳۲	۲۴/۸۰	۲/۴۳	۲۲/۷۳	پیگیری	
۹/۲۳	۱۲۰/۴۷	۹/۸۸	۱۱۸/۴۶	پیش آزمون	
۹/۲۴	۱۲۰/۲۶	۵/۴۳	۱۳۰/۳۳	پس آزمون	عملکرد تحصیلی
۸/۳۷	۱۲۱/۷۳	۵/۵۴	۱۲۵/۹۳	پیگیری	

داده‌ها با استفاده از آزمون کلموگروف اسمیرنوف، برابری واریانس‌ها با استفاده از آزمون لوین، تساوی کواریانس‌ها با استفاده از آزمون ماچلی بررسی شد. در جداول ۲-۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر ارائه شده است.

برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر استفاده شده است. تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر برای تمامی گروه‌ها ارائه می‌شود. قبل از ارائه نتایج آزمون تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر پیش‌فرض‌های نرمال بودن توزیع

جدول ۲. نتایج اندازه‌گیری مکرر برای مقایسه میانگین‌های نمره‌های متغیر

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	Fآماره	سطح معناداری	مجذور اتا
الگوهای ارتباطی	جهت‌گیری	۱۱۶/۴۲۲	۱/۵۷۳	۷۴/۰۱۷	۵۸/۱۱۹	۰/۰۰۰۱	۰/۶۷۵
	گفت‌وشنود	۱۲۷/۴۸۹	۱/۵۷۳	۸۱/۰۵۲	۶۳/۶۴۳	۰/۰۰۰۱	۰/۶۹۴
همنوابی	جهت‌گیری	۹۲/۸۲۲	۱/۶۳۰	۵۶/۹۶۲	۲۲/۲۶۹	۰/۰۰۰۱	۰/۴۴۳
	اثر تعامل (زمان و گروه)	۸۶/۴۶۷	۱/۶۳۰	۵۳/۰۶۲	۲۰/۷۴۴	۰/۰۰۰۱	۰/۴۲۶
استرس تحصیلی	اثر زمان (درون گروهی)	۹۱/۰۲۲	۱/۹۳۲	۴۷/۱۰۵	۱۵/۹۴۷	۰/۰۰۰۱	۰/۳۶۳
	اثر تعامل (زمان و گروه)	۱۲۹/۱۵۶	۱/۹۳۲	۶۶/۸۳۹	۲۲/۶۲۷	۰/۰۰۰۱	۰/۴۴۷
عملکرد تحصیلی	اثر زمان (درون گروهی)	۵۵۲/۴۶۷	۱/۷۰۸	۳۲۳/۴۱۲	۱۵/۹۴۷	۰/۰۰۰۱	۰/۳۶۳
	اثر تعامل (زمان و گروه)	۵۴۶/۱۵۶	۱/۷۰۸	۳۱۹/۷۱۸	۱۵/۷۶۵	۰/۰۰۰۱	۰/۳۶۰

ارتباطی، استرس تحصیلی، و عملکرد تحصیلی بین سه سطح زمانی، تفاوت معنی‌داری با هم دارند (سطوح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است).

بر اساس داده‌های جدول شماره ۲، اثر بسته آموزشی والد-نوجوان بر متغیرهای الگوهای ارتباطی، استرس تحصیلی، و عملکرد تحصیلی معنادار است. یعنی میانگین متغیرهای الگوهای

جدول ۳. نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه گیری مکرر در گروه آزمایش و کنترل

متغیر	گروه	منبع	SS	MS	درجه آزادی	F آماره	سطح معناداری	اندازه اثر	توان آزمون
جهت گیری	آزمایش	مراحل	۲۴۰/۴۰۰	۱۶۲/۶۳۱	۱/۴۷۸	۱۲۴/۹۶۰	۰/۰۰۰۱	۰/۸۹۹	۱/۰۰۰
	کنترل	خطا	۲۶/۹۳۳	۱/۳۰۱	۲۰/۶۹۵	-	-	-	-
گفت و شنود	آزمایش	مراحل	۳/۵۱۱	۲/۱۵۰	۱/۶۳۳	۱/۶۸۶	۰/۲۱۰	۰/۱۰۷	۰/۳۲۴
	کنترل	خطا	۲۹/۱۵۶	۱/۲۷۵	۲۲/۸۵۸	-	-	-	-
الگوهای ارتباطی	آزمایش	مراحل	۱۶۲/۹۷۸	۹۴/۶۷۰	۱/۷۲۲	۳۱/۸۲۸	۰/۰۰۰۱	۰/۶۹۵	۱/۰۰۰
	کنترل	خطا	۷۱/۶۸۹	۲/۹۷۴	۲۴/۱۰۲	-	-	-	-
جهت گیری	آزمایش	مراحل	۱۶/۳۱۱	۱۱/۶۱۰	۱/۴۰۵	۵/۰۷۲	۰/۰۶۶	۰/۲۶۶	۰/۶۶۰
	کنترل	خطا	۴۵/۰۲۲	۲/۲۸۹	۱۹/۶۶۹	-	-	-	-
همنوايي	آزمایش	مراحل	۲۰۵/۳۷۸	۱۳۳/۳۲۶	۱/۵۴۰	۳/۷۲۸	۰/۰۰۰۱	۰/۶۹۴	۱/۰۰۰
	کنترل	خطا	۹۰/۶۲۲	۴/۲۰۲	۲۱/۵۶۶	-	-	-	-
استرس تحصیلی	آزمایش	مراحل	۱۴/۸۰۰	۹/۲۵۵	۱/۵۹۹	۲/۹۹۴	۰/۰۸۰	۰/۲۲۹	۰/۳۲۷
	کنترل	خطا	۶۹/۲۰۰	۳/۰۹۱	۲۲/۳۸۷	-	-	-	-
عملکرد تحصیلی	آزمایش	مراحل	۱۰۷۹/۶۴۴	۶۵۴/۹۲۸	۱/۶۴۸	۱۹/۴۱۹	۰/۰۰۰۱	۰/۵۸۱	۰/۹۹۹
	کنترل	خطا	۷۷۸/۳۵۶	۳۳/۷۲۶	۲۳/۰۷۹	-	-	-	-
عملکرد تحصیلی	آزمایش	مراحل	۱۸/۹۷۸	۱۰/۷۴۵	۱/۷۶۶	۱/۳۸۶	۰/۲۶۷	۰/۰۹۰	۰/۲۵۶
	کنترل	خطا	۱۹۱/۶۸۹	۷/۷۵۲	۲۴/۷۲۷	-	-	-	-

آزمایش معنی دار است ولی در گروه گواه معنی دار نیست. بر این اساس، آزمون تعقیبی مقایسه‌های زوجی مراحل برای گروه آزمایش انجام شد.

بر اساس یافته‌های بدست آمده در جدول شماره ۳، نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه گیری‌های مکرر برای گروه آزمایش و کنترل نشان می‌دهد، اثر زمان (سه مرحله) در گروه

جدول ۴. نتایج آزمون بونفرونی برای مقایسه نمرات متغیرها در پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری در گروه آزمایش

متغیر	مرحله	اختلاف میانگین	انحراف استاندارد	سطح معناداری
جهت گیری گفت و شنود	پیش آزمون	-۲/۶۰۰	۰/۳۰۲	۰/۰۰۰۱
	پیگیری	-۲/۱۶۷	۰/۲۷۶	۰/۰۰۰۱
الگوهای ارتباطی	پس آزمون	۰/۴۳۳	۰/۱۸۲	۰/۰۷۲
	پیش آزمون	۱/۶۷۶	۰/۳۳۳	۰/۰۰۰۱
جهت گیری هم‌نوايي	پیش آزمون	۲/۴۰۰	۰/۳۱۷	۰/۰۰۰۱
	پس آزمون	-۰/۶۳۳	۰/۴۵۳	۰/۵۱۸
استرس تحصیلی	پس آزمون	۵/۰۶۷	۰/۶۵۸	۰/۰۰۰۱
	پیش آزمون	۳/۶۶۷	۰/۷۹۷	۰/۰۰۱
پیگیری	پس آزمون	-۱/۴۰۰	۰/۴۷۶	۰/۰۳۲

۰/۰۰۰۱	۲/۲۳۴	-۱۱/۸۶۷	پس‌آزمون		
۰/۰۰۷	۲/۰۱۲	-۷/۴۶۷	پیگیری	پیش‌آزمون	عملکرد تحصیلی
۰/۰۲۶	۱/۴۴۴	۴/۴۰۰	پیگیری	پس‌آزمون	

باعث کاهش استرس تحصیلی نوجوان شد. همچنین نتایج حاکی از اثربخشی بسته آموزشی والد-نوجوان بر عملکرد تحصیلی نوجوان است، در واقع بسته آموزشی والد-نوجوان باعث افزایش عملکرد تحصیلی نوجوان شد. با توجه به نتایج به دست آمده در بخش کمی باید بیان کرد که بسته مداخله روانی-تربیتی به منظور آموزش رابطه والد-نوجوان به درک جامعی از مکانیسم عمیق رابطه والد-نوجوان با الگوهای ارتباطی، استرس تحصیلی و عملکرد تحصیلی در نوجوانان کمک می‌کند.

با توجه به اینکه بسته مداخله روانی-تربیتی به منظور آموزش رابطه والد-نوجوان برای اولین بار در این پژوهش طراحی شد و اثربخشی آن بر الگوهای ارتباطی، استرس تحصیلی و عملکرد تحصیلی نوجوانان مورد بررسی قرار گرفت، لذا پژوهشی به منظور تبیین نتایج مطالعه حاضر یافت نشد. اما نظر به اینکه در طراحی بسته آموزشی از جلساتی نظیر، آشنایی و آگاهی‌بخشی در مورد تحولات دوره نوجوانی، آموزش مهارت فرزندپروری، آموزش مهارت‌های مثبت‌اندیشی، مدیریت تعارض، مدیریت فضای مجازی در خانواده، مذاکره و ارتباط موثر، و پرورش خودکارآمدی استفاده شد، می‌توان به پژوهش‌هایی در این زمینه اشاره کرد. در این راستا حسینی و همکاران (۱۴۰۲) نشان دادند که بسته مشاوره‌ای مبتنی بر رابطه و تعامل والد-نوجوان با تاکید بر دوران نوجوانی و نیازهای نوجوان و آموزش فرزندپروری، بر کیفیت تعامل والد-نوجوان و سازگاری فردی و اجتماعی نوجوانان تاثیر داشته است.

در مطالعه دیگری غلامی و همکاران (۱۴۰۱) بیان می‌کنند که برنامه آموزشی رابطه والد-نوجوان مبتنی بر صفات سه گانه تاریک شخصیت والد نظامی با تاکید بر ترغیب اعضا به گفت‌وگو رابطه والد-فرزند، گرفتن بازخورد از یکدیگر، انجام تکنیک اصلاح رفتار، مدیریت تعارض و مذاکره، بر ماکیاولیسم، جامعه‌ستیزی و خودشیفتگی والد نظامی اثربخش است. سعادت و همکاران (۱۳۹۹) تحقیقی با هدف اثربخشی بسته مشاوره تربیتی

با توجه به نتایج جدول شماره ۴، برای متغیر الگوهای ارتباطی اختلاف پیش‌آزمون با پس‌آزمون و پیگیری معنی‌دار است (سطوح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است)، که نشان می‌دهد بسته آموزشی والد-نوجوان باعث بهبود الگوهای ارتباطی (افزایش جهت‌گیری گفت‌وگوشنود و کاهش جهت‌گیری همنوایی) شده است. ولی تفاوت پس‌آزمون و پیگیری معنادار نیست که نشان می‌دهد اثر بسته آموزشی با گذشت فاصله دو ماه پایدار مانده است.

همچنین با توجه به جدول شماره ۴، برای متغیر استرس تحصیلی اختلاف پیش‌آزمون و پس‌آزمون معنی‌دار است (سطوح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است)، علی‌رغم تفاوت معنی‌دار پس‌آزمون و پیگیری که نشان‌دهنده عدم ثبات بسته آموزشی والد-نوجوان در طول زمان است، در مجموع می‌توان گفت که بسته آموزشی والد-نوجوان در کاهش استرس تحصیلی تاثیر داشته است.

همچنین با توجه به جدول شماره ۴، برای متغیر عملکرد تحصیلی اختلاف پیش‌آزمون و پس‌آزمون معنی‌دار است (سطوح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است)، علی‌رغم تفاوت معنی‌دار پس‌آزمون و پیگیری که نشان‌دهنده عدم ثبات بسته آموزشی والد-نوجوان در طول زمان است، در مجموع می‌توان گفت که بسته آموزشی والد-نوجوان در افزایش عملکرد تحصیلی تاثیر داشته است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاکی از اثربخشی بسته آموزشی والد-نوجوان بر الگوهای ارتباطی نوجوان است، در واقع بسته آموزشی والد-نوجوان باعث بهبود الگوهای ارتباطی نوجوان در دو سطح جهت‌گیری گفت‌وگوشنود و جهت‌گیری همنوایی شد. همچنین نتایج حاکی از اثربخشی بسته آموزشی والد-نوجوان بر استرس تحصیلی نوجوان است، در واقع بسته آموزشی والد-نوجوان

کاهش سبک فرزندپروری سهل گیرانه والدین، و همچنین کاهش استرس و افزایش عملکرد تحصیلی کودک مرتبط بود. در نهایت مطالعه وانگ (۲۰۲۴) به درک جامعی از مکانیسم عمیق، باورها، ادراکات و انتظارات آموزشی بین رابطه والدین-فرزند و عملکرد تحصیلی در نوجوانان کمک می کند و ایده های مهم جدیدی را برای شیوه های طراحی آموزشی در آموزش مشترک خانه و مدرسه ارائه می کند.

تقدیر و تشکر

"این مقاله مستخرج از رساله دکتری تخصصی نویسنده اول در واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران می باشد." و دارای کد اخلاق به شناسه **IR.IAU.REC.1401.006** از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن می باشد.

در پایان از تمامی شرکت کنندگان در این پژوهش کمال تشکر و قدردانی را داریم.

تعارض در منافع

نویسندگان اظهار می دارند هیچ گونه تعارض منافی در مورد این مقاله وجود ندارد.

بومی بر کیفیت روابط والد-فرزندی و خودکارآمدی والدگری بر مادران دارای پسر نوجوان انجام دادند. نتایج پژوهش شواهدی را نشان می دهد که آموزش این برنامه برای پیشگیری و اصلاح روابط هر یک از والدین با پسران نوجوان خود و با تمرکز بر آشنایی و مهارت آموزی مادران با سبک ها و مهارت های مدیریت رابطه والد-فرزندی، مهارت آموزی مادران با فرآیند حل تعارض و آموزش مهارت های ارتباطی، موجب کاهش خودکارآمدی والدگری منفی و بهبود رابطه والد-فرزندی شده است. علی قنوتی و همکاران در مطالعه ای که در سال ۱۳۹۸ انجام دادند، نشان دادند که بسته آموزشی تعامل والد-فرزند توانسته با تمرکز بر ادراکات و نیازهای فرزند، منجر به بهبود کیفیت دلبستگی کودکان دارای تعامل مادر-کودک ناکارآمد شود. در مطالعه دیگری بوربور و همکاران (۲۰۲۱) بیان می کنند که مداخله آموزش غنی سازی والدین-کودک با تاکید بر استفاده از اینترنت متناسب با زمینه و سبک زندگی نوجوانان می تواند به والدین کمک کند تا تعارضات نوجوان و والدین را کاهش دهند و کیفیت تعامل نوجوان و والدین را بهبود بخشد. کارول^۱ (۲۰۲۲) بیان می کند که حضور والدین در کارگاه های آموزشی مهارت های مثبت اندیشی با کاهش سبک فرزندپروری مستبدانه و

منابع

- باقری، فریبرز. (۱۳۹۲). الگوی ارتباط والد-فرزند، مدل نظری فرزندپروری بر مبنای هستی شناسی و انسان شناسی اسلامی. علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، ۱(۱)، ۵-۳۸.
- پاسبانی، ریحانه، شکری، امید، پورشهریار، حسین. (۱۳۹۴). نقش واسطه ای استرس تحصیلی در رابطه بین ترس از ارزیابی منفی با بهزیستی هیجانی در نوجوانان تیزهوش و عادی. روانشناسی معاصر، ۱۰(۱۱) (پیاپی ۱۹)، ۵۷-۷۲.
- حسینی، فریبا، عابدی، محمدرضا، گرجی، یوسف. (۱۴۰۲). تدوین بسته مشاوره ای مبتنی بر رابطه والد-نوجوان و تعیین اثربخشی آن بر کیفیت تعامل والد-نوجوان و سازگاری نوجوانان. فصلنامه پژوهش های نوین روانشناختی، ۱۸(۷۲).
- سعادت، نادره، یوسفی، زهرا، گل پرور، محسن. (۱۳۹۹). اثربخشی بسته مشاوره تربیتی بومی بر کیفیت روابط والد-فرزندی و خودکارآمدی والدگری بر مادران دارای پسر نوجوان. فصلنامه تعالی مشاوره و روان درمانی، ۹(۳۴)، ۴۶-۵۶.
- شهسواریان، مهرداد، بیابانی، غلامحسین، مزیدی شرف آبادی، علی محمد. (۱۴۰۲). ابداع الگوی ارتباطی با خلق گفتگو های ابتکاری والدین در خانواده. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۱۲(۴)، ۱۲۳-۱۵۰.

صفاریه، محدثه، رضایی، علی محمد، محمدی فر، محمدعلی. (۱۴۰۱). بررسی روایی و پایایی پرسشنامه‌ی عملکرد تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۹). مجله توسعه آموزش جندی شاپور اهواز، ۱۳(۰)، ۱-۱۵.

علی قنواتی، سارا، شریفی، طیبه، غضنفری، احمد، عابدی، محمدرضا، تقوی، اعظم. (۱۳۹۸). اثربخشی بسته آموزشی تعامل والد-فرزند بر کیفیت دلبستگی کودکان دارای تعامل مادر-کودک ناکارآمد. توانمندسازی کودکان استثنایی، ۱۰(۲)، ۲۳۷-۲۴۹.

غلامی، فرود، زارعی، اقبال، محمدی، کوروش. (۱۴۰۱). تدوین و اثربخشی برنامه آموزشی رابطه والد-نوجوان مبتنی بر صفات سه گانه تاریک شخصیت والد نظامی و رابطه والد-فرزندی بر سه گانه تاریک شخصیت والد. روانشناسی نظامی، ۱۳(۴۹)، ۳۸-۱۱.

Aminah, R. S. (2017). Parents and Adolescents Pattern of Interpersonal Communication in The Restriction of Smartphone Usage. *Jhss (Journal of Humanities and Social Studies)*, 1(1), 50-55.

Ang, R. P., & Huan, V. S. (2006). Academic expectations stress inventory: Development, factor analysis, reliability, and validity. *Educational and psychological measurement*, 66(3), 522-539.

Boor Boor, B., Khodabakhshi-Koolae, A., & Falsafinejad, M. R. (2021). The Effect of the Parent-Child Relationship Enrichment Training Package with An Emphasis on the Internet Use: A Mixed Methods Approach.

Carmona-Halty, M., Salanova, M., & Schaufeli, W. B. (2022). The strengthening starts at home: Parent-child relationships, psychological capital, and academic performance—a longitudinal mediation analysis. *Current Psychology*, 41(6), 3788-3796.

Carroll, P. (2022). Effectiveness of positive discipline parenting program on parenting style, and child adaptive behavior. *Child Psychiatry & Human Development*, 53(6), 1349-1358.

Darling, K. E., Ruzicka, E. B., Fahrenkamp, A. J., & Sato, A. F. (2019). Perceived stress and obesity-promoting eating behaviors in adolescence: The role of parent-adolescent conflict. *Families, Systems, & Health*, 37(1), 62.

Datta, M., Guite, T. (2020). Parenting Styles and Parent-Adolescent Relationship in the Indian Context. *International Journal of Multidisciplinary Approach and Studies*, 7, 38 - 53.

Du, P., and Zhang, Y. P. (2020). A study of the influencing of parent-child relationships and family learning environment on the resilience of junior high school students. *J. Educ. Stud.* 16, 82–94.

Fine, M. A., Moreland, J. R., & Schwebel, A. I. (1983). Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Developmental psychology*, 19(5), 703.

Jia-Jun, T. U., Juan, W. A. N., Hong-Xing, X. I. O. N. G., & Jing, Z. H. A. N. G. (2016). Parental support and college students' interpersonal adaptation: the mediating role of emotional intelligence. *Journal of Psychological Science*, 39(4), 964.

Kapetanovic, S., & Boson, K. (2022). Discrepancies in parents' and adolescents' reports on parent-adolescent communication and associations to adolescents' psychological health. *Current Psychology*, 41(7), 4259-4270.

Kim, E., & Lee, M. (2013). The reciprocal longitudinal relationship between the parent-adolescent relationship and academic stress in Korea. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 41(9), 1519-1531.

Li, J., Huang, J., Hu, Z., & Zhao, X. (2022). Parent-child relationships and academic performance of college students: chain-mediating roles of gratitude and psychological capital. *Frontiers in Psychology*, 13, 794201.

Liu, L., Wang, N., & Tian, L. (2019). The parent-adolescent relationship and risk-taking behaviors among Chinese adolescents: The moderating role of self-control. *Frontiers in psychology*, 10, 542.

Mihalec-Adkins, B. P. (2020). Parent-child relationships. *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*, 3433-3435.

Mulyadi, S., Rahardjo, W., & Basuki, A. H. (2016). The role of parent-child relationship, self-esteem, academic self-efficacy to academic stress. *Procedia-social and behavioral sciences*, 217, 603-608.

Osredkar, P. (2012). The Relationship Between Family Communication Patterns and an Individual's Emotional Intelligence

Pham, L. B., & Taylor, S. E. (1999). From thought to action: Effects of process-versus outcome-based mental simulations on performance. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(2), 250-260

Ritchie, L. D., & Fitzpatrick, M. A. (1990). Family communication patterns: Measuring intrapersonal perceptions of interpersonal relationships. *Communication research*, 17(4), 523-544.

Tus, J. (2021). Amidst the online learning in the Philippines: the parental involvement and its relationship to the student's academic performance. *International Engineering Journal for Research & Development*, 6(3), 1-15.

Wang, W. (2024). The influence mechanism of the parent-child relationship on adolescent academic performance: The serial mediating effect of parental expectations and self-expectations. *Studies in Educational Evaluation*, 81, 101323.

Wang, Y., Huebner, E. S., & Tian, L. (2021). Parent-child cohesion, self-esteem, and academic achievement: The longitudinal relations among elementary school students. *Learning and Instruction*, 73, 101467.

Wang, Y., Li, Y., & Huang, Y. (2011). Research on the relationship among college students' psychological capital, achievement goal orientation and academic achievement. *Higher Education Exploration*, 6, 128-136.

Zhang, Y. (2020). Quality matters more than quantity: Parent–Child communication and adolescents' academic performance. *Frontiers in Psychology*, 11, 1203.

Original Article

The effectiveness of teaching parent-adolescent relationship to mothers and daughters on communication patterns, stress and academic performance in first secondary school girls in Tehran

Received: 17/04/2024 - Accepted: 10/09/2024

Mina Atash Sokhan¹
Khadijeh Abolmaali Alhosseini^{2*}
Nasrin bagheri³

¹ Ph.d. student Educational Psychology, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

² Professor, Department of Psychology, Tehran North Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding author)

³ Assistant Professor, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

Email: kh.abolmaali@tnb-iau.ac.ir

Abstract

Introduction: Adolescence includes significant social, cognitive and emotional development in adolescents. Although for many adolescents this period includes a number of positive developmental outcomes, early adolescence is a period of life when external problems such as behavioral problems as well as internal problems such as anxiety and depressive symptoms begin to manifest. The present study was conducted with the aim of investigating the effectiveness of the parent-adolescent educational package on communication patterns, stress and academic performance in girls of the first secondary school in Tehran.

Methodology: The research method was semi-experimental with a pre-test, post-test design with a control group and a two-month follow-up. A number of 30 students of the first secondary school in the 2nd district of Tehran, who had obtained the lowest scores in the parent-child relationship questionnaire, were selected and randomly placed in the experimental and control groups, then the mothers of these teenagers appeared to receive the intervention in the research. The used questionnaires include communication patterns questionnaire (Ritchie and Fitzpatrick, 1990), academic stress questionnaire (Ang and Hwan, 2006), academic performance questionnaire (Pham and Taylor, 1999) and parent-child relationship questionnaire (Fine et al., 1983). The data were analyzed using repeated measures analysis of variance and SPSS software.

Results: The results showed that the parent-adolescent educational package improved communication patterns ($P < 0.001$), reduced academic stress ($P < 0.001$) and increased academic performance ($P < 0.001$) of girls in the first secondary school.

Conclusion: Based on the findings of the research, the parent-teen educational package can be used as an efficient method to improve communication patterns, reduce academic stress and increase the academic performance of students.

Key words: Parent-adolescent relationship, communication patterns, stress, academic performance

Acknowledgement: There is no conflict of interest